

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Vodič kroz članak 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

Pravo da se ne bude
dva puta suđen ili
kažnjen u istoj stvari

Ažurirano 31. kolovoza 2022.

Ovaj vodič pripremilo je Tajništvo te on ne obvezuje Sud.

Izdavači ili organizacije koji žele prevesti i/ili reproducirati ovaj vodič ili dio ovog vodiča u tiskanom ili elektroničkom obliku trebaju se javiti na publishing@echr.coe.int za daljnje informacije o postupku odobravanja.

Ako želite provjeriti koji se prijevodi vodiča kroz sudsku praksu trenutačno pripremaju, pogledajte [Prijevode u tijeku](#).

Ovaj vodič pripremio je Odjel za praćenje sudske prakse te on ne obvezuje Sud. Može biti podvrgnut uredničkim izmjenama.

Ovaj Vodič izvorno je sastavljen na engleskom jeziku. Redovito se ažurira, a posljednji je put bio ažuriran 31. kolovoza 2022. Može biti podvrgnut uredničkim izmjenama.

Vodiči kroz sudsku praksu dostupni su za preuzimanje na <https://ks.echr.coe.int>. Za obavijesti o novim izdanjima pratite račun Suda na Twitteru na https://twitter.com/ECHR_CEDH.

Za ovaj prijevod, koji se objavljuje u dogovoru s Vijećem Europe i Europskim sudom za ljudska prava, odgovoran je isključivo Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.

© Vijeće Europe/Europski sud za ljudska prava, 2022.

Sadržaj

Napomena čitateljima	4
I. Uvod	5
II. Struktura članka	5
III. Jesu li su oba postupka po karakteru bila „kaznena“ ili „kažnjiva“	7
A. Opća načela	7
B. Primjeri	8
• Disciplinski postupci	8
• Plaćanje razlike u iznosu poreza	8
• Oduzimanje vozačke dozvole/ zabrana upravljanja motornim vozilom nakon osuđujuće presude za kazneno djelo	8
• Oduzimanje dozvola	9
• Boravišne dozvole	9
• Disciplinski postupci u zatvoru (samica)	9
• Upravni postupci i kazne	10
• Prekršajni postupak	10
• Postupak za opoziv	11
• Preventivne mjere protiv huliganizma	11
• Oduzimanje državljanstva	11
• Upravni nadzor u svrhu prevencije, nakon što su osuđenici izdržali kazne lišenja slobode	11
IV. Jesu li se provedeni postupci odnosili na “isto djelo” (idem)	12
A. Opća načela	12
B. Primjeri	12
V. Je li došlo do dupliciranja postupaka (bis)	15
A. Postoji li novi postupak	15
B. Postoji li pravomoćna odluka	18
1. Postojanje “oslobođenja ili osude”	18
2. “Pravomoćna” odluka	19
C. Iznimke	20
Popis citiranih odluka	23

Napomena čitateljima

Ovaj vodič jedan je u nizu vodiča kroz sudsku praksu koje je objavio Europski sud za ljudska prava (dalje u tekstu: „Sud“, „Europski sud“ ili „Strasburški sud“) kako bi informirao pravne praktičare o najvažnijim presudama i odlukama koje je donio Strasburški sud. U vodiču se analizira i sažima sudska praksa o članku 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje u tekstu: „Konvencija“ ili „Europska konvencija“). Čitatelji ovdje mogu pronaći temeljna načela iz ovog područja i mjerodavne presedane.

Citirana sudska praksa odabrana je između vodećih, značajnih i/ili nedavnih presuda i odluka.*

Presude i odluke Suda ne služe samo za odlučivanje u predmetima pred Sudom već i općenito, za pojašnjenje, zaštitu i razvoj pravila koja proizlaze iz Konvencije, čime doprinose tome da države poštuju obveze koje su preuzele kao Ugovorne stranke (*Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, stavak 154., 18. siječnja 1978., Serija A br. 25 i, nedavno, *Jeronovičs protiv Latvije* [VV], br. 44898/10, stavak 109., ECHR 2016).

Stoga je zadaća sustava ustanovljenog Konvencijom odlučivati, u općem interesu, o pitanjima javne politike, čime se podižu opći standardi zaštite ljudskih prava i širi poznavanje jurisprudencije iz područja ljudskih prava diljem zajednice država potpisnica Konvencije (*Konstantin Markin protiv Rusije* [VV], stavak 89., br. 30078/06, ECHR 2012). Doista, Sud je naglasio ulogu Konvencije kao „ustavnog instrumenta europskog javnog poretka“ u području ljudskih prava (*Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi protiv Irske* [VV], br. 45036/98, stavak 156., ECHR 2005-VI) i nedavno, *N.D. i N.T. protiv Španjolske* [VV], br. 8675/15 i 8697/15, stavak 110, 13. veljače 2020.).

Protokolom br. 15 uz Konvenciju nedavno je u preambulu Konvencije dodano načelo supsidijarnosti. To načelo "nameće podijeljenu obvezu između država ugovornica i Suda" u pogledu zaštite ljudskih prava, a nacionalna tijela i sudovi moraju tumačiti i primjenjivati domaće pravo na način koji daje puni učinak pravima i slobodama određenima u Konvenciji i njezinim protokolima (*Grzęda protiv Poljske* [VV], stavak 324).

Ovaj vodič sadrži upućivanja na ključne riječi za svaki navedeni članak Konvencije i njezinih dodatnih protokola. Pravna pitanja koja se rješavaju u svakom predmetu sažeta su u [Popisu ključnih riječi](#), odabranih iz tezaurusa pojmova (u većini slučajeva) izravno iz teksta Konvencije i njezinih protokola.

[Baza podataka sudske prakse HUDOC](#) omogućuje pretraživanje po ključnim riječima. Pretraživanje s tim ključnim riječima omogućuje pronalaženje skupine dokumenata sa sličnim pravnim sadržajem (obrazloženje i zaključci Suda u svakom predmetu sažeti su ključnim riječima). Ključne riječi za pojedinačne predmete mogu se pronaći klikom na oznaku Case Details na HUDOC-u. Daljnje informacije o bazi podataka HUDOC i ključnim riječima potražite u [Vodiču za korisnike HUDOC-a](#).

---

* Citirana sudska praksa može biti na jednom ili oba službena jezika (engleskom ili francuskom) Suda i Europske komisije za ljudska prava. Ako nije drugačije naznačeno, sva upućivanja odnose se na presude o osnovanosti zahtjeva koje je donijelo vijeće Suda. Kratica „(odl.)“ znači da se citat odnosi na odluku Suda, a „[VV]“ da je predmet bio pred velikim vijećem. Presude vijeća koje nisu postale konačne prije objavljivanja ovog ažuriranja označene su zvjezdicom (*).

I. Uvod

1. Protokol br. 7 uz Konvenciju sastavljen je 1984. godine. Cilj članka 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju je zabrana ponavljanja kaznenih postupaka koji su bili okončani konačnom odlukom (*ne bis in idem*).
2. Prema praksi Suda, jamstvo sadržano u članku 4. Protokola br. 7 zauzima istaknuto mjesto u konvencijskom sustavu zaštite, što je naglašeno i činjenicom da nisu dopuštena njegova derogiranja na temelju članka 15. Konvencije u vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja (*Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavak 47).
3. Zaštita od dupliciranja kaznenog postupka jedna je od posebnih zaštita povezanih s općim jamstvom poštenog suđenja u kaznenim postupcima. (*Ibid.*, stavak 48). Međutim, kako je članak 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju odvojen od članka 6. Konvencije, prigovori na temelju prvo navedenog članka bit će proglašene nedopuštenima ako tužena država nije ratificirala taj protokol (*Blokker protiv Nizozemske* (odl.)).
4. Članak 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju sadrži temeljno pravo koje jamči da se nikoga neće suditi ili kažnjavati u kaznenom postupku za djelo za koje je ta osoba već pravomoćno osuđena ili oslobođena (*Marguš protiv Hrvatske* [VV], stavak 114; *Sergey Zolotukhin Protiv Rusije* [VV], stavak 58; *Nikitin protiv Rusije*, stavak 35; i *Kadusic protiv Švicarske*, stavak 82). Ponavljajući aspekt suđenja ili kazne središnji je pravni problem kojim se bavi članak 4. Protokola br. 7 (*Nikitin protiv Rusije*, stavak 35).

II. Struktura članka

Članak 4. Protokola br. 7 - Pravo da se ne bude dva puta suđen ili kažnjen u istoj stvari

- “1. Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države
2. Odredbe prethodnoga stavka ne sprečavaju ponovno razmatranje slučaja u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom dotične države ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja
3. Ovaj se članak ne može derogirati na temelju članka 15. Konvencije..”

Ključne riječi u bazi podataka HUDOC

Right not to be tried or punished twice (P7-4)
Criminal offence (P7-4)
Conviction (P7-4)
Acquittal (P7-4)
Jurisdiction of the same State (P7-4)
Reopening of case (P7-4)
New or newly discovered facts (P7-4)
Fundamental defect in proceedings (P7-4)

5. Članak 4. sastoji se od tri stavka. Prvi stavak sadrži tri ključne sastavnice načela *ne bis in idem* (*Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavak 49):

1. jesu li oba postupka “kaznena” po svojoj prirodi,
2. je li djelo u oba postupka bilo isto i
3. je li došlo do dupliciranja postupka.

Treća sastavnica tog članka sadrži tri odvojena potpitanja:

- a. je li postojao novi postupak;
- b. ako jest, je li prvi postupak okončan konačnom odlukom; i
- c. je li iznimka iz drugog paragrafa primjenjiva.

6. Izraz “u kaznenom postupku iste države” ograničava primjenu ovog članka na nacionalnu razinu¹. Posljedično, tijela uspostavljena Konvencijom proglašavaju nedopuštenima prigovore koji se odnose na dupliciranje postupaka koji uključuju više od jedne države (*Gestra protiv Italije*, odluka Komisije, *Amrollahi protiv Danske* (odl.), *Sarria protiv Poljske* (odl.), stavak 24, *Krombach protiv Francuske*, stavci 35-42).

7. U predmetu *Krombach protiv Francuske* (odl.), podnositelj je u Francuskoj osuđen za djela za koja je naveo da je u Njemačkoj prethodno bio oslobođen. Sud je smatrao da, s obzirom na to da je kazneni progon protiv podnositelja proveden pred sudovima u različitim zemljama, odnosno u Francuskoj i Njemačkoj, članak 4. Protokola br. 7 nije primjenjiv u ovom predmetu te je zahtjev proglasio nedopuštenim *ratione materiae*. U skladu sa svojom ustaljenom praksom, smatrao je da članak 4. Protokola br. 7 ne zabranjuje da se pojedincu sudi ili da ga se kažnjava pred sudovima države članice Konvencije za djelo za koje je ta osoba osuđena ili oslobođena konačnom odlukom pred sudovima druge države članice (stavak 40). Nadalje, Sud je smatrao da činjenica da su Francuska i Njemačka države članice Europske unije i da pravo Europske unije daje trans-nacionalnu dimenziju načelu *ne bis in idem* na razini Europske unije, ne utječe na primjenu članka 4. Protokola br. 7. Štoviše, Sud je naglasio da Konvencija ne sprječava države članice da daju širu pravnu zaštitu prava i sloboda zajamčenih Konvencijom, uključujući i one koje proizlaze iz njihovih obveza na temelju prava Europske unije ili međunarodnih ugovora. Svojim mehanizmom kolektivne provedbe prava koje utvrđuje, Konvencija osnažuje, u skladu s načelom supsidijarnosti, zaštitu pruženu na nacionalnoj razini bez postavljanja ikakvih ograničenja te zaštite (članak 53. Konvencije) (stavak 39).

8. U skladu s trećim stavkom, derogiranje ovog članka prema članku 15. Konvencije (“u vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja koje ugrožava opstanak naroda”) nije moguće.

---

¹ Nekoliko drugih konvencija Vijeća Europe, uključujući Europsku konvenciju o izručenju (1957.), Europsku konvenciju o međunarodnoj valjanosti kaznenih presuda (1970.) i Europsku konvenciju o prijenosu postupka u kaznenim stvarima (1972.), uređuju primjenu ovog načela na međunarodnoj razini.

III. Jesu li su oba postupka po karakteru bila „kaznena“ ili „kažnjiva“

Stavak 1. Članka 4. Protokola br. 7.

“1. Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države.

...”

Ključne riječi u bazi podataka HUDOC

Right not to be tried or punished twice (P7-4)

Criminal offence (P7-4)

Conviction (P7-4)

Acquittal (P7-4)

Jurisdiction of the same State (P7-4)

A. Opća načela

9. Kao što se napominje u stavku 32. Pojašnjenja uz Protokol, članak 4. odnosi se samo na „kaznene postupke“. Stoga se njime ne sprječava vođenje postupka koji je drukčijeg karaktera (na primjer, disciplinski postupak protiv službene osobe) uz kazneni postupak.

10. Sud, međutim, smatra da pravna klasifikacija postupka u nacionalnom pravu ne može predstavljati jedini kriterij od značaja za primjenjivost načela *ne bis in idem* na temelju članka 4. stavka 1. Protokola br. 7. U suprotnom bi primjena ove odredbe bila prepuštena diskreciji država ugovornica u mjeri koja bi mogla dovesti do rezultata nespojivih sa ciljem i svrhom Konvencije (*Sergey Zolotukhin protiv Rusije* [VV], stavak 52²). Sud zauzima stav da se pojam „kaznenog postupka“ u tekstu članka 4. Protokola br. 7 mora tumačiti u svjetlu općih načela koja vrijede za odgovarajuće izraze „kaznena optužba“ i „kazna“ u članku 6., odnosno članku 7. Konvencije.³ (*Sergey Zolotukhin protiv Rusije* [VV], stavak 52; *Timofeyev i Postupkin protiv Rusije*, stavak 86)³. U ustaljenoj praksi Suda propisana su tri kriterija, koji su poznati kao „Engel kriteriji“ (*Engel i drugi protiv Nizozemske*), koje treba uzeti u obzir kad se utvrđuje je li u pitanju „kaznena optužba“ (*Sergey Zolotukhin protiv Rusije* [VV], stavak 53). Radi dosljednosti tumačenja Konvencije u cjelini, Sud smatra da je primjereno da Engel kriteriji vrijede i u pogledu primjenjivosti načela *ne bis in idem* (*A i B protiv Norveške* [VV], stavci 105-107; *Ghoumid i drugi protiv Francuske*, stavak 68). Prvi kriterij se odnosi na pravnu klasifikaciju djela u nacionalnom pravu, drugi na sâmu prirodu djela, a treći na težinu kazne koja može biti izrečena dotičnoj osobi. Drugi i treći kriterij su postavljeni alternativno i ne moraju nužno biti ispunjeni kumulativno. Time se, međutim, ne isključuje primjena kumulativnog pristupa kada na temelju odvojene analize svakog kriterija zasebno nije moguće izvesti jasan zaključak o postojanju kaznene optužbe (*Sergey Zolotukhin protiv Rusije*, stavak 53, *Jussila protiv Finske* [VV], stavci 30-31; *Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavak 54; *Matijašić protiv Hrvatske* (odl.), stavak 23).

11. Ako se prvi ili drugi postupak ne smatra „kaznenim“ ili „kažnjivim“, Sud obično prigovor o povredi članka 4. Protokola br. 7 proglašava nedopuštenim *ratione materiae* u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije (vidi, na primjer, *Paksas protiv Litve* [VV], stavak 69, *Seražin protiv Hrvatske* (odl.), stavci 91-92).

12. Ako Sud utvrdi da sporni postupak nije uključivao odluku o „optužbi za kazneno djelo“ u smislu članka

² Citira se presuda Storbråten protiv Norveške u kojoj se citira presuda Öztürk protiv Njemačke, 21. veljače 1984., stavak 49, Serija A br. 73.

³ Za opseg članka 6. (kazneni aspekt) i koncept "kaznene optužbe" vidi *Vodič kroz članak 6 (kazneni aspekt)*, za opseg članka 7. i koncept "kazne", *Vodič kroz članak 7.*

6. Konvencije, obično će smatrati da podnositelju zahtjeva nije „suđeno niti je kažnjen... u kaznenom postupku” u smislu članka 4. Protokola br. 7 te da se ni ta odredba ne primjenjuje (vidi, na primjer, *Paksas protiv Litve* [VV], stavak 68; u svjetlu prethodnog zaključka vidi, za sličan pristup vezano uz neprimjenjivost članka 4. Protokola br. 7, a u vezi neprimjenjivosti članka 7., *Timofeyev i Postupkin protiv Rusije*, stavci 86-87).

B. Primjeri

- *Disciplinski postupci*

13. Brojni predmeti odnose se na podnositelje zahtjeva koji su osuđeni odnosno protiv kojih se vodio postupak za kaznena djela, a protiv kojih je pokrenut i disciplinski postupak. Predmet *Kremzow protiv Austrije*, o kojem je odluku donijela Komisija, odnosio se na umirovljenog suca koji je osuđen, između ostalog, za ubojstvo, a kasnije je na temelju istog činjeničnog stanja tijekom disciplinskog postupka utvrđeno da je počinio i disciplinski prijestup, te je kažnjen gubitkom svih prava proizašlih iz ranijeg položaja umirovljenog suca, uključujući gubitak prava na mirovinu. Komisija je utvrdila da Disciplinski sud nije sâm „osudio“ podnositelja zahtjeva za predmetna kaznena djela; on je svoju odluku zasnovao na osuđujućoj presudi koju je izrekao nadležni kazneni sud i koju je smatrao obavezujućom. U biti je zadatak Disciplinskog suda bio ograničen na razmatranje pitanja je li u slučaju podnositelja, s obzirom na to da je bio umirovljeni sudac, počinjenje teških kaznenih djela za koja je proglašen krivim ujedno predstavljalo i disciplinski prijestup. Po mišljenju Komisije, sankcije propisane odredbama o disciplinskoj odgovornosti predstavljaju uobičajene sankcije koje su u ovakvim slučajevima predviđene disciplinskim propisima koji se odnose na javne službenike mnogih država članica: oduzimanje prava vezanih za profesionalni status javnog službenika, uključujući gubitak prava na mirovinu. S obzirom na to da se disciplinski postupak protiv podnositelja zahtjeva nije mogao karakterizirati kao dodatni „kazneni postupak“, Komisija je zauzela stav da članak 4. Protokola br. 7 nije primjenjiv u ovom predmetu (vidi također odluku Komisije u predmetu *Demel protiv Austrije*). Podnositelji zahtjeva u predmetu *Kurdov i Ivanov protiv Bugarske* su u vrijeme kada su bili zaposleni u bugarskoj nacionalnoj željeznici bili zaduženi da zavare dio jednog vagona. Dok su to radili, sadržaj vagona se zapalio. Protiv jednog od podnositelja zahtjeva pokrenut je upravni postupak zbog nepoštovanja propisa o sigurnosti na radu i morao je platiti novčanu kaznu. Zatim je protiv oba podnositelja zahtjeva pokrenut kazneni postupak zbog dovođenja u opasnost imovine veće vrijednosti iz nehaja. Sud je zaključio da prvi postupak nije zadovoljavao kriterije potrebne da bi se smatrao „kaznenim“ u smislu članka 4. Protokola br. 7, pri čemu je, između ostalog, utvrdio da su odlike djela o kojem je riječ u biti disciplinske naravi (stavak 42). Vidi slične zaključke u odlukama u vezi s disciplinskim kaznama u predmetima *Luksch protiv Austrije* (privremena zabrana obavljanja poslova računovođe), *Banfield protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (otkaz policajcu i oduzimanje njegove mirovine), i *Klein protiv Austrije* (gubitak prava na bavljenje odvjetništvom).

- *Plaćanje dodatnog poreza*

14. Sud je u nekoliko presuda zaključio da je postupak u kojem je naloženo plaćanje dodatnog poreza bio „kazneni“ u smislu članka 4. Protokola br. 7 (između ostalog u predmetima *Manasson protiv Švedske* (odl.) *Rosenquist protiv Švedske* (odl.), *Pirttimäki protiv Finske*, stavci 45-48; *Lucky Dev protiv Švedske*, stavak 51). Ovo je stajalište potvrdio u presudama *A i B protiv Norveške* [VV], stavci 136-139, i *Johannesson i drugi protiv Islanda*, stavak 43).

- *Oduzimanje vozačke dozvole/ zabrana upravljanja motornim vozilom nakon osuđujuće presude za kazneno djelo*

15. Podnositelj zahtjeva u predmetu *Hangl protiv Austrije* (odl.) bio je osuđen za prekoračenje brzine i izrečena mu je novčana kazna. Kasnije mu je u dva navrata privremeno oduzeta vozačka dozvola, svaki put u trajanju od po dva tjedna. Sud je primijetio da je oduzimanje vozačke dozvole podnositelju zahtjeva

predstavljalo preventivnu mjeru radi sigurnosti ostalih sudionika u prometu, a potom je zaključio da podnositelju zahtjeva u tom postupku nije ponovo suđeno i da nije kažnjen za djelo za koje je već bio pravomoćno osuđen. Podnositelj zahtjeva u predmetu *Nilsson protiv Švedske* (odl.) bio je osuđen za kvalificirani oblik kaznenog djela ugrožavanja prometa opasnom radnjom ili sredstvom zbog vožnje pod utjecajem alkohola i za upravljanje motornim vozilom bez vozačke dozvole. Stoga mu je na 18 mjeseci oduzeta vozačka dozvola. Sud je utvrdio da je potonja mjera izrečena nekoliko mjeseci nakon izricanja osuđujuće presude za kazneno djelo i da je ona izrečena ne samo u cilju prevencije i odvraćanja radi zaštite drugih sudionika u prometu, već da je i njezin "cilj odmazde" sigurno bio značajan čimbenik. Pored toga, napomenuvši da je mjera predstavljala neposrednu i predvidljivu posljedicu osuđujuće presude protiv podnositelja zahtjeva, i unatoč tome što je u domaćem pravu okarakterizirana kao upravna mjera s ciljem zaštite sigurnosti u prometu, Sud je zauzeo stav da ju je zbog težine potrebno smatrati kaznenom sankcijom. Stoga je zaključio da je oduzimanje dozvole predstavljalo „kaznenu“ stvar u smislu članka 4 Protokola br. 7 (vidi također *Maszni protiv Rumunjske*, stavci 65-66).

16. U predmetu *Matijašić protiv Hrvatske* (odl.), stavci 27-38, Sud je utvrdio da je zabrana upravljanja motornim vozilom, koja se primjenjuje automatski kao posljedica činjenice da je pojedinac prikupio određeni broj negativnih prekršajnih bodova zbog prometnih prekršaja koje je prethodno počinio u razdoblju propisanom zakonom, ne uključuje odlučivanje o "optužbi za kazneno djelo". Primjećujući da su brojne države članice uvele sustav kaznenih bodova u prometu i da je u svojoj vlastitoj praksi naglasio važnost uspostavljanja zakonodavnog i administrativnog okvira osmišljenog za učinkovito odvraćanje od prijetnji pravu na život u kontekstu cestovnog prometa, (*Nicolae Virgiliu Tănase protiv Rumunjske* [VV], stavak 135), Sud se uvjerio da je primarni cilj zabrane vožnje bio preventivni, osigurati sigurnost u cestovnom prometu, a ne kažnjavanje.

- *Oduzimanje dozvola*

17. Podnositelj zahtjeva u predmetu *Palmén protiv Švedske* (odl.) bio je osuđen za napad na svoju izvanbračnu suprugu. Nakon toga, policija mu je oduzela dozvolu za nošenje vatrenog oružja smatrajući ga nepodobnim za posjedovanje oružja. Policija je navela da je podnositelj zahtjeva osuđen za teški napad, zbog činjenice da je do nasilja došlo u domu i protiv osobe s kojom je podnositelj zahtjeva imao blizak odnos. Sud je zaključio da oduzimanje dozvole za nošenje oružja podnositelju zahtjeva nije predstavljalo kaznenu sankciju u smislu članka 4. Protokola br. 7, bilo po svojoj prirodi, bilo po težini. Utvrdio je da se ovaj postupak po domaćem pravu smatrao upravnim postupkom, da mjera nije predstavljala automatsku posljedicu osuđujuće presude za kazneno djelo, da ona nije predstavljala odlučujuću činjenicu u odluci policije da oduzme dozvolu, da je osnovni cilj mjere bio preventivni, a ne kazneni i da profesionalna djelatnost podnositelja zahtjeva nije ovisila o posjedovanju dozvole. Sličan je stav usvojen u odluci u predmetu *Manasson protiv Švedske*, koji se odnosio na oduzimanje vozačke dozvole jer podnositelj zahtjeva nije podmirio svoje porezne obaveze.

- *Boravišne dozvole*

18. Podnositelju zahtjeva u predmetu *Davydov protiv Estonije* (odl.) nije izdana boravišna dozvola, djelomično zbog ranije kaznene osuđivanosti. Sud je utvrdio da je odbijanje nadležnih tijela da izdaju boravišnu dozvolu upravna mjera koja ne predstavlja kaznenopravno sankcioniranje u smislu članka 4. Protokola br. 7.

- *Disciplinski postupci u zatvoru (samica)*

19. Podnositelj zahtjeva u predmetu *Toth protiv Hrvatske* (odl.) (stavci 26-39) je tijekom služenja kazne zatvora proglašen krivim za vrijeđanje pravosudnih policajaca i kažnjen je boravkom u samici u trajanju od dvadeset i jednog dana. Nakon toga je protiv njega pokrenut kazneni postupak u kojem je utvrđeno je da je kriv po dvije optužbe za prijetnje u vezi tih događaja. Sud je utvrdio da prvi postupak po karakteru nije bio kazneni, navodeći da su ta djela u domaćem pravu kategorizirana kao disciplinska, da, iako karakter optužbi nije bio samo disciplinski, boravkom u samici podnositelju zahtjeva nije produženo trajanje zatvorske kazne,

te da ono ne predstavlja dodatno lišenje slobode, već samo pooštavanje uvjeta njegovog lišenja slobode.

- *Upravni postupci i kazne*

20. Podnositelja zahtjeva u predmetu *Ruotsalainen protiv Finske* (stavci 41-47) zaustavila je policija tijekom kontrole prometa i utvrdila da vozi na gorivo koje se oporezivalo po nižoj stopi poreza od dizel goriva, koje je trebao koristiti za svoje vozilo. Protiv njega je pokrenut skraćeni postupak po kaznenom nalogu i izrečena mu je novčana kazna zbog kaznenog djela utaje sitnog iznosa poreza. Također je utvrđeno da je kod podnositelja zahtjeva postojala namjera počinjenja djela, s obzirom na to da je priznao da je sam natočio gorivo. Protiv njega je pokrenut i upravni postupak i određeno mu plaćanje razlike u iznosu poreza. Utvrđeno je da je vozio kombi koristeći gorivo na koje je porez manji nego na dizel, a uobičajena razlika u naplativom porezu je utrostručena jer nije unaprijed o tome obavijestio Upravu za vozila ili Carinu. Sud je primijetio da je u finskom zakonodavstvu novčana kazna koja je izrečena podnositelju zahtjeva u skraćenom postupku po kaznenom nalogu, okarakterizirana kao „kaznena“. Potom je podnositelju zahtjeva u upravnom postupku, koji nije bio karakteriziran kao kazneni već kao dio poreznog sustava, naloženo da plati razliku u porezu. Sud je utvrdio da je relevantna odredba usmjerena na sve građane, a ne samo na grupu koja ima poseban status. S obzirom na činjenicu da je naplaćena kazna za gorivo utrostručena, Sud je zauzeo stav da ovu mjeru treba smatrati kažnjavanjem u cilju odvraćanja od ponovnog izvršenja tog djela. Stoga je Sud zaključio da je karakter djela bio takav da rješenje o plaćanju razlike u porezu na gorivo ulazi u polje „kaznenog postupka“.

21. Sud je u predmetu *Grande Stevens i drugi protiv Italije* (stavci 94-101 i stavak 222), utvrdio da su visoke upravne novčane kazne koje je regulatorno tijelo za financijska tržišta izreklo podnositeljima zahtjeva također bile „kaznene“ u smislu kako članka 6., tako i članka 4. Protokola br. 7. Sud je također utvrdio da se rezerva koju je Italija izjavila, a po kojoj se članak 4. Protokola br. 7 primjenjuje samo u pogledu djela koja su po talijanskom pravu klasificirana kao kaznena, prema Konvenciji nije valjana, jer je previše općenita i jer se u njoj ne navode konkretne odredbe talijanskog zakonodavstva kojima se kaznena djela isključuju iz polja primjene članka 4. Protokola br. 7 (stavci 204-211).

22. Za razliku od navedenog, u predmetu *Prina protiv Rumunjske* (odl.), Sud je smatrao da upravna kazna koju je lokalnom dužnosniku izrekao Revizorski sud ne predstavlja „kaznenu“ osudu za potrebe članka 4. Protokola br. 7 imajući u vidu, posebice, disciplinsku narav te kazne u odnosu na državne (javne) službenike.

23. U predmetu *Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavci 56-62, Sud je utvrdio da upravna kazna koja je podnositelju izrečena jer je odbijao dati biološki uzorak kako bi mu se utvrdila razina alkohola u krvi predstavlja kaznu u kaznenopravnom smislu.

24. U predmetu *Goulandris i Vardinogianni protiv Grčke*, stavci 59-63, Sud je smatrao da su postupci koji se odnose na izricanje kazni za nepoštivanje urbanističkog plana bili kazneni po prirodi s obzirom na njihovu potencijalnu financijsku težinu, nepostojanje gornje granice i elementa kazne koji je u njima implicitan.

- *Prekršajni postupci*

25. Podnositelj zahtjeva u predmetu *Sergey Zolotukhin protiv Rusije* [VV] osuđen je za „prekršaje protiv javnog reda i mira“ u skladu sa Zakonom o prekršajima i izrečena mu je prekršajna kazna od tri dana zatvora. Sud je primijetio da je djelo o kojem je riječ u domaćem pravu klasificirano kao „prekršaj“. Međutim, sfera „prekršajnih“ djela u Rusiji i drugim sličnim pravnim sustavima obuhvaća određena djela koja imaju kaznenu konotaciju, ali su previše bagatelna da bi bila uređena kaznenim zakonom i postupkom. Pored toga, Sud je primijetio da je cilj uvrštavanja navedenog djela u Zakon o prekršajima zaštita ljudskog dostojanstva i javnog poretka, koji predstavljaju vrijednosti i interese koji obično ulaze u sferu kaznenog prava. Relevantna odredba ovog Zakona bila je usmjerena na sve građane, a ne na posebnu grupu pojedinaca. Upućivanje na „lakši“ karakter djela samo po sebi ne isključuje njihovu klasifikaciju kao „kaznenih“ u autonomnom konvencijskom smislu, jer ništa u Konvenciji ne upućuje na zaključak da kazneni karakter nekog djela nužno iziskuje određeni stupanj težine. Osnovni ciljevi propisivanja navedenog kaznenog djela bili su kažnjavanje i odvraćanje, koji ciljevi predstavljaju karakteristična obilježja kaznenih sankcija. Kada je riječ o težini mjere, Sud je primijetio da je tom odredbom kao najveća kazna bila propisana kazna od petnaest dana zatvora, a da

je podnositelj zahtjeva u konačnici osuđen na tri dana zatvora. Kazna koja je mogla biti izrečena podnositelju zahtjeva i koja mu je zaista izrečena podrazumijevala je gubitak slobode, čime je stvorena pretpostavka da su optužbe protiv podnositelja zahtjeva „kaznene“ prirode. Sud je zaključio da je karakter „prekršaja protiv javnog reda i mira“, imajući u vidu težinu kazne, bio takav da je osuđujuća presuda protiv podnositelja zahtjeva potpala pod „kazneni postupak“ u smislu članka 4. Protokola br. 7 (stavci 54-57). Sličnu je odluku donio u vezi sa kaznom zatvora od četrdeset dana za prekršaje u predmetu [Maresti protiv Hrvatske](#), stavci 55-61.

- *Postupak za opoziv*

26. Sud je u predmetu [Paksas protiv Litve](#) [VV] (stavci 65-68) smatrao da postupak opoziva predsjednika Republike zbog teške povrede Ustava ili kršenja predsjedničke prisege, koji je podrazumijevao njegovo razrješenje i (kasnije) zabranu da se kandidira na izborima, ne potpada pod „kaznenu sferu“ u smislu članaka 6. i 7. Konvencije i članka 4. Protokola br. 7.

- *Preventivne mjere protiv huliganizma*

27. Predmet [Seražin protiv Hrvatske](#) (odl.) odnosio se na zaštitne mjere kojima se podnositelju zahtjeva zabranjuje prisustvovanje određenim nogometnim utakmicama i obvezuju ga da se javi najbližoj policijskoj postaji kada se održava važno sportsko natjecanje. Mjere su uslijedile nakon osude podnositelja zahtjeva u prekršajnom postupku zbog optužbi za huliganstvo. Primjenjujući „Engel kriterije“ Sud je primijetio da u hrvatskom nacionalnom pravu mjera isključenja djeluje neovisno o kaznenom ili prekršajnom progonu i osudi pojedinca te da njezina primjena nije izravna posljedica toga. Mjera isključenja primijenjena je kako bi se spriječila buduća prijetnja mogućim nasiljem tijekom sportskih natjecanja ili događaja radi zaštite javne sigurnosti. Ova "pretežno preventivna priroda" mjere isključenja (stavci 81-84) zajedno s njezinim trajanjem i načinom primjene (stavak 85) i njezinim stupnjem težine (izricanje novčane kazne ili lišavanje slobode samo u slučaju nepoštivanja, stavak 89) dovela je do zaključka da primjena takve mjere ne uključuje utvrđivanje „kaznene optužbe“. Posljedično, Sud je utvrdio da se članak 4. Protokola br. 7 ne primjenjuje. Sud je primijetio da je u relevantnim međunarodnim materijalima i usporednom pravu bio snažan naglasak na preventivnoj prirodi mjera isključenja u kontekstu suzbijanja i sprječavanja nasilja među gledateljima (stavak 70). Vidi, suprotno, [Velkov protiv Bugarske](#), stavci 46-52, o prekršaju za huliganstvo za koji je propisana kazna zatvora i zabrana prisustvovanja sportskim natjecanjima.

- *Oduzimanje državljanstva*

28. U predmetu [Ghouthi i drugi protiv Francuske](#), stavci 65-74 Sud je smatrao da upravna mjera oduzimanja državljanstva na temelju prethodne osude zbog terorizma ne predstavlja „kaznenu optužbu“, te stoga članak 4. Protokola br. 7 nije primjenjiv. Sud je zaključio da je ova mjera usmjerena na postizanje specifičnog cilja jer je predstavljala odraz činjenice da je pojedinac koji je stekao francusko državljanstvo kasnije prekinuo svoj odnos lojalnosti prema Francuskoj počinjenjem vrlo ozbiljnog kaznenog djela terorizma, koje narušava temelje demokracije. Što se tiče ozbiljnosti mjere, Sud je pojasnio da se stupanj težine mjere mora promatrati u svjetlu činjenice da ona predstavlja odgovor na ponašanje koje, kada govorimo o terorizmu, predstavlja napad na demokraciju kao takvu. Pored toga, Sud je naglasio činjenicu da primijenjena mjera sama po sebi nije uključivala deportaciju iz Francuske. Konačno, ne može se smatrati da je primijenjena sankcija bila „kaznene naravi“.

- *Upravni nadzor u svrhu prevencije, nakon što su osuđenici izdržali kazne lišenja slobode*

29. U predmetu [Timofeyev i Postupkin protiv Rusije](#), stavci 70-82 i 86-87, Sud je smatrao da upravna mjera nadzora osuđenih osoba, kao i naknadna ograničenja njihove slobode kretanja i obveza javljanja, ne predstavljaju „kaznu“ u smislu članka 7. Konvencije i stoga ne predstavljaju „ponovno kažnjavanje podnositelja u kaznenom postupku“ u smislu članka 4. Protokola br. 7. Sud je smatrao da su predmetne mjere bile usmjerene na sprječavanje recidivizma. Nadalje, Sud je primijetio da nametanje navedenih mjera nije ovisilo o krivnji pojedinca, već o opasnosti koju predstavlja osoba osuđena za djelo koje se smatra

recidivističkim. Postupak određivanja i primjene upravnog nadzora bio je građanskopravne naravi, na njega se primjenjivalo upravno pravo, te se nije radilo o predmetu iz sfere kaznenog pravosuđa. Konačno, iako su neke od primijenjenih mjera bile tegotne, Sud je ponovio da težina mjere sama po sebi nije odlučujuća, uvažavajući činjenicu da mnoge mjere koje nisu kaznene naravi koje su usmjerene na prevenciju mogu imati značajan učinak na osobu prema kojoj su primijenjene.

IV. Jesu li se provedeni postupci odnosili na “isto djelo” (*idem*)

Članak 4. stavak 1. Protokola br. 7

“1. Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države.

...”

Povezane ključne riječi u bazi podataka HUDOC

Right not to be tried or punished twice (P7-4)

Criminal offence (P7-4)

Conviction (P7-4)

Acquittal (P7-4)

A. Opća načela

30. Načelo *ne bis in idem* zabranjuje kazneni progon ili suđenje za “isto djelo”. U presudi [Sergey Zolotukhin protiv Rusije](#) [VV] Sud je potvrdio da je u ranijoj praksi primjenjivao nekoliko različitih pristupa, naglašavajući ili istovjetnost činjenica neovisno o njihovoj pravnoj kvalifikaciji (“isto ponašanje”, *idem factum*, [Gradinger protiv Austrije](#), stavak 55) ili pravnu kvalifikaciju, prihvaćajući da isto ponašanje može predstavljati nekoliko različitih djela (“*concoirs ideal d’infractions*”, vidi [Oliveira protiv Švicarske](#), stavci 25-29), ili pak postojanje odnosno nepostojanje “bitnih elemenata” koji su zajednički za oba djela ([Franz Fischer protiv Austrije](#)). Nakon ispitivanja opsega prava da se ne bude suđen ili osuđen dvaput, kako je ono izloženo u drugim međunarodnim dokumentima (Pakt o građanskim i političkim pravima, Povelja o temeljnim pravima Europske Unije i Američka konvencija o ljudskim pravima), primjećujući da je pristup utemeljen na pravnoj karakterizaciji dva djela o kojima je riječ pretjerano restriktivan za prava pojedinca, Sud je zauzeo stajalište da se članak 4. Protokola br. 7 mora shvatiti tako da zabranjuje kazneni progon ili suđenje za drugo “djelo” u mjeri u kojoj ono proizlazi iz istovjetnih činjenica ili činjenica koje su u biti iste kao one koje predstavljaju temelj prvog djela (stavci 79-82; v. također [A i B protiv Norveške](#) [VV, stavak 108]).

31. Polazište za utvrđivanje jesu li činjenice u oba postupka identične ili u biti iste jesu činjenični opisi djela za koje je podnositelj već bio suđen i djela za koje je optužen u drugom postupku ([Sergey Zolotukhin protiv Rusije](#) [VV], stavak 83). Sud je naglasio da je nevažno koji su dijelovi nove optužbe u konačnici potvrđeni ili odbijeni u kasnijem postupku jer članak 4. Protokola br. 7 sadrži zaštitu od toga da se nekome ponovno sudi ili da ponovno bude podložan progono u novom postupku, a ne zabranu druge osuđujuće ili oslobađajuće odluke. Sud je stoga smatrao da se pri razmatranju treba usredotočiti na činjenice koje čine skup konkretnih činjeničnih okolnosti koje uključuju istoga okrivljenika i koje su neraskidivo povezane u vremenu i prostoru, a čije postojanje treba dokazati kako bi se ishodila osuđujuća presuda ili pokrenuo kazneni postupak (stavci 83-84).

B. Primjeri

32. Načela definirana u presudi [Sergey Zolotukhin protiv Rusije](#) [VV] kasnije su primijenjena u brojim drugim predmetima.

33. U presudi *Ruotsalainen protiv Finske*, Sud je primijetio da su činjenice koje čine osnovu oba postupka protiv podnositelja bile u osnovi iste: oba postupka odnosila su se na korištenje goriva za koje je porez niži od dizelskog goriva. Jedina razlika bila je u pojmu namjere u prvom postupku. U skladu s tim, Sud je smatrao da je druga sankcija proizašla iz istih činjenica kao i prva, te da je stoga došlo do dupliciranja postupaka protivno članku 4. Protokola br. 7 (stavci 50-57).

34. U presudi *Maresti protiv Hrvatske*, razmatrajući prekršajni i kazneni postupak, Sud je primijetio da je podnositelj zahtjeva u oba postupka proglašen krivim za isto ponašanje u istom razdoblju. S tim u vezi, Sud je primijetio da zakonski opis prekršaja ne uključuje nanošenje tjelesne ozljede, dok je upravo ovaj element ključan za kazneno djelo teške tjelesne ozljede. Unatoč tome, prekršajni sud je u svojoj odluci izričito naveo da je podnositelj kriv što je, između ostalog, udario žrtvu šakama u glavu, te šakama i nogama po cijelom tijelu. Fizički napad na žrtvu stoga je bio element prekršaja za koji je podnositelj proglašen krivim. U kaznenom postupku općinski sud je podnositelja ponovno proglasio krivim zbog, između ostalog, udaranja žrtve. Sud je smatrao da je očigledno da su se obje odluke odnosile na potpuno isti događaj i iste činjenice. Zaključio je da su činjenice koje su tvorile prekršaj za koji je podnositelj proglašen krivim bile u osnovi iste kao činjenice koje su tvorile kazneno djelo za koje je podnositelj također osuđen. Stoga je došlo do povrede čl. 4. Protokola br. 7 (stavci 63-64).

35. U presudi *Tsonyo Tsonev protiv Bugarske (br. 2)* podnositelj zahtjeva i njegov prijatelj potukli su se s trećom osobom u čiji su stan prethodno ušli. Policija, koja je stigla na poziv susjeda, uhitila je podnositelja zahtjeva. Na temelju policijskog izvješća o ovom incidentu, primjenom općinskog propisa o javnom redu, gradonačelnik je tjedan dana kasnije novčanom kaznom kaznio podnositelja zato što je provalio u dom druge osobe i istukao ju. Nešto kasnije, javno tužiteljstvo optužilo je podnositelja u vezi istog događaja, za nanošenje tjelesne ozljede i provalu u tuđi dom. Domaći su sudovi podnositelja proglasili krivim samo za nanošenje tjelesne ozljede. Sud je primijetio da su iste činjenice – provala u nečiji dom i nanošenje ozljeda toj osobi – bile okosnica kako za novčanu kaznu koju je izrekao gradonačelnik, tako i za optužbu koju je podnijelo javno tužiteljstvo. Uslijed izostanka žalbe, odluka o novčanoj kazni postala je pravomoćna. Domaći sudovi propustili su obustaviti kasnije pokrenuti kazneni postupak, uvažavajući konzistentnu praksu Vrhovnog suda Bugarske da se kazneni postupak može pokrenuti protiv osobe koja je prethodno kažnjena u upravnom postupku. U skladu s tim, Sud je zaključio da je podnositelj zahtjeva bio osuđen u upravnom i kaznenom postupku za isto ponašanje, iste činjenice i isto djelo, protivno članku 4. Protokola br. 7 (stavci 52-57).

36. Veći broj predmeta odnosi se na podnositelje zahtjeva protiv kojih su se vodili kazneni postupci zbog kaznenih djela povezanih s plaćanjem poreza i knjigovodstvom i posebnim postupcima koji su se odnosili na naplatu dodatnih poreza. U presudi *Pirttimäki protiv Finske* nakon provedene inspekcije porezna su tijela zaključila da je podnositelj primio prikrivene dividende kompanije u kojoj je dioničar. Podnositelju zahtjeva je naloženo plaćanje dodatnih poreza. Nadalje, plaćanje dodatnih poreza naloženo je i trgovačkom društvu čiji je podnositelj zahtjeva bio dioničar. Podnositelj zahtjeva je kasnije bio osuđen kao odgovorna osoba trgovačkog društva za računovodstvenu prijevaru, zato što je unio neistinite i obmanjujuće podatke u knjigovodstvenu dokumentaciju društva i zbog teške porezne prijevare. Sud je primijetio da je prvi postupak proizašao iz činjenice da su trgovačko društvo i podnositelj zahtjeva u svojim poreznim prijavama propustili prijaviti dio prihoda za određene porezne godine. U drugom postupku podnositelj zahtjeva je, kao zastupnik trgovačkog društva, bio optužen za tešku poreznu prijevaru zbog toga što je tijekom određenog razdoblja u ime društva dao netočne podatke poreznim tijelima. Dva postupka koja su relevantna su porezni postupak protiv podnositelja i kazneni postupak. Sud je zaključio da su ova dva postupka različita, primjećujući da pravni subjekti uključeni u ove postupke nisu bili isti: u prvom postupku subjekt je bio podnositelj, a u drugome trgovačko društvo. Sud je također primijetio da okolnosti nisu bile iste: podnošenje osobne porezne prijave razlikovalo se od podnošenja porezne prijave za trgovačko društvo budući da su se ove prijave podnosile na različitim obrascima, mogle su se podnijeti u različitom trenutku, a prijava u ime trgovačkog društva mogla je uključivati i druge osobe. Sud je stoga zaključio da dva sporna postupka nisu činila jedinstveni sklop činjeničnih okolnosti koje proizlaze iz činjenica koje su iste ili u osnovi iste (stavci 49-52).

37. U predmetu *Shibendra Dev protiv Švedske* (odl.) porezna su tijela utvrdila da informacije koje je podnositelj dao u zahtjevu za povrat poreza nisu bile točne zbog čega se morala provesti revizija primjenom

diskrecijske procjene, te je, zbog nedostataka u vođenju poslovnog računovodstva, podnositelj bio obavezan platiti dodatni porez. Zbog opisanog postupanja protiv podnositelja je pokrenut i kazneni postupak. Osuđen je zbog teške knjigovodstvene prijevare i teške porezne prijevare. Oba kaznena djela odnosila su se na razdoblje na koje su se odnosile i odluke poreznih tijela. Domaći sud je utvrdio da je vođenje knjigovodstva restorana bilo ozbiljno manjkavo, te da su podnositelj i njegova supruga odgovorni za neprijavlivanje značajnih prihoda i PDV-a, što je pak dovelo do značajne dobiti za njih dvoje. Sud je primijetio da obveza poduzetnika da u poslovne knjige unesu točne podatke predstavlja obvezu samu po sebi koja nije ovisna o uporabi knjigovodstvene dokumentacije za potrebe utvrđivanja porezne odgovornosti. Iako nije ispunio zakonske uvjete za uredno vođenje knjigovodstva, podnositelj je kasnije mogao uredno ispuniti dužnost davanja dostatnih i točnih podataka poreznim tijelima, primjerice ispravljanjem informacija sadržanih u knjigovodstvenoj dokumentaciji ili dostavom materijala koji je mogao poslužiti kao odgovarajuća osnova za obračun poreza. U skladu s tim, Sud je smatrao da je podnošenje netočne knjigovodstvene dokumentacije poreznim tijelima kojom je potkrijepio zahtjeve i navode iz svoje porezne prijave, kao i njegov propust da dostavi drugu pouzdanu dokumentaciju koja je mogla poslužiti kao temelj za procjenu njegove porezne obveze predstavljaju važne dodatne činjenice u postupku oporezivanja koje nisu bile obuhvaćene osudom podnositelja u kaznenom postupku zbog knjigovodstvene prijevare. U tim okolnostima Sud je zaključio da su djela o kojima je riječ u dovoljnoj mjeri odvojena jedno od drugoga, zbog čega se može zaključiti da podnositelj nije bio dva puta kažnjen za isto djelo (stavak 51; vidi također *Manasson protiv Švedske* (odl.), *Carlberg protiv Švedske*, stavci 69-70). Slično tome, u *Khodorkovskiy protiv Rusije (br.2)*, stavci 606-615, Sud je zaključio da se ne može smatrati da dvije kaznene osude proizlaze iz istih činjenica samo zbog toga što proizlaze iz iste poslovne aktivnosti velikih razmjera.

38. Za razliku od toga, u presudi *Johannesson i drugi protiv Islanda*, Sud je primijetio da su se osuda podnositelja i obveza plaćanja dodatnog poreza temeljile na istom propustu prijavljivanja prihoda, te su se porezni i kazneni postupak odnosili na isto razdoblje i, u osnovi, na isti iznos utajenog poreza. Prema tome, kaznena djela za koja su podnositelji bili okrivljeni i osuđeni bila su ista kao djela za koja im je nametnuta obveza plaćanja dodatnog poreza (stavak 47). Ukratko, *idem* element načela *ne bis in idem* bio je ispunjen.

39. U predmetu *Ramda protiv Francuske*, stavci 81-84, Sud je podsjetio na načelo procjene elementa *idem* na temelju činjenica, ustanovljeno u presudi *Sergey Zolotukhin protiv Rusije* [VV], stavak 82, i potvrđeno u presudi *A i B protiv Norveške* [VV], stavak 108, te je istu procjenu primijenio na kazneni progon za djelo terorizma. Podnositelja zahtjeva, državljanina Alžira, Ujedinjeno Kraljevstvo je izručilo Francuskoj zbog optužbi za niz terorističkih napada koji su se dogodili u Francuskoj 1995. Najprije je bio suđen i proglašen krivim pred kaznenim sudom (*tribunal correctionnel*) zbog optužbi za terorističko udruživanje. Nakon toga, bio je suđen i osuđen u postupku pred Sudom za teška kaznena djela (*Assize court, cour d'assises*) zbog optužbi za sudioništvo u počinjenju niza konkretnih zločina kao što su ubojstvo i pokušaj ubojstva. Nakon komparativnog razmatranja brojnih činjenica navedenih u odlukama donesenim u oba spomenuta postupka (*Ramda protiv Francuske*, stavci 87-93), Sud je zaključio da su spomenute odluke bile utemeljene na velikom broju podrobno opisanih i različitih činjenica (stavak 94). Sud je zaključio da podnositelj u drugom postupku nije bio optužen i osuđen za činjenice koje su u osnovi iste kao one za koje je bio osuđen u prvom postupku (stavak 95). Konačno, Sud se pozvao na obvezu država da procesuiraju teške povrede članka 2. Konvencije, razvijenu u presudi *Marguš protiv Hrvatske* [VV], stavci 127-128, i istu primijenio u kontekstu terorizma (stavak 96).

40. Slično gore navedenom, u presudi *Bajčić protiv Hrvatske*, stavci 30-38, u odnosu na prekršaj iz područja prometa na cestama, Sud je zaključio da dio ponašanja za koje je podnositelj bio procesuiran u prekršajnom postupku (konkretno, upravljanje vozilom čije su gume bile istrošene, nepružanje pomoći žrtvi prometne nezgode, neobavješćavanje policije i napuštanje mjesta nesreće prije dolaska osobe ovlaštene za provođenje očevida) nije bilo pokriveno optužbom u kasnije pokrenutom kaznenom postupku. Sud je također utvrdio da se ne može smatrati da su činjenice za koje je podnositelj bio kažnjen u prekršajnom postupku bile u osnovi iste kao činjenice za koje je kasnije kažnjen u kaznenom postupku. U skladu s navedenim, u tom se dijelu nije pojavilo niti jedno pitanje povezano s člankom 4. Protokola br. 7. S druge strane, Sud je utvrdio da je element *idem* iz načela *ne bis in idem* bio ostvaren u odnosu na prekoračenje dopuštene brzine kretanja, koje je

ponašanje bilo ključno za osudu podnositelja u prekršajnom postupku, ali i važan element njegove osude u kaznenom postupku.

41. U presudi *Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavak 68, u pogledu odbijanja podnositelja zahtjeva da dade biološki uzorak radi utvrđivanja koncentracije alkohola u krvi tijekom kontrole prometa, Sud je naglasio činjenicu da su se dvije odluke donesene u predmetu podnositelja (odluka državnog odvjetnika i odluka nadležnog suda) odnosile na iste činjenice i iste optužbe, što je značilo da je podnositelj dva puta suđen za isto djelo.

V. Je li došlo do dupliciranja postupaka (*bis*)

Članak 4. stavak 1. Protokola br. 7

“1. Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države.

...”

Povezane ključne riječi u bazi podataka HUDOC

Right not to be tried or punished twice (P7-4)

Criminal offence (P7-4)

Conviction (P7-4)

Acquittal (P7-4)

A. Postoji li novi postupak

42. Članak 4. Protokola br. 7 zabranjuje ponavljanje kaznenih postupaka koji su okončani “pravomoćnom” odlukom. Članak 4. Protokola br. 7 nije ograničen na pravo ne biti dva puta kažnjen, već se proširuje na pravo ne biti dva puta optužen ili suđen. Primjenjuje se čak i kada je pojedinac bio podvrgnut kaznenom progonu u postupku koji nije rezultirao njegovom osudom (*Sergey Zolotukhin protiv Rusije* [VV], stavci 110-111, u odnosu na oslobođenje od optužbe do kojeg je došlo u drugom postupku).

43. Sud je utvrdio da članak 4. Protokola br. 7 očigledno zabranjuje uzastopno vođenje postupaka u slučaju kada je u trenutku pokretanja drugog postupka prvi postupak već pravomoćno okončan (*Sergey Zolotukhin protiv Rusije*).

44. Međutim, članak 4. Protokola br. 7 ne zabranjuje paralelno vođenje više postupaka (*litis pendens*). U takvoj situaciji ne može se reći da je podnositelj više puta proganjen “za djelo za koje je već bio pravomoćno oslobođen ili osuđen” (*Garaudy protiv Francuske* (odl.)). U slučaju paralelnog vođenja postupaka, s konvencijskog gledišta ne postoji problem niti ako se drugi pokrenuti postupak obustavi nakon što prvi postupak bude pravomoćno okončan (*Zigarella protiv Italije* (odl.)). Ali ako do takve obustave ne dođe, Sud smatra da postoji dupliciranje postupaka protivno članku 4. Protokola br. 7 (*Tomasović protiv Hrvatske*, stavci 29-32; *Muslija protiv Bosne i Hercegovine*, stavci 36-37; *Nykänen protiv Finske*, stavci 47-54; *Glantz protiv Finske*, stavci 57-64).

45. Međutim, Sud je u svojoj praksi u predmetima koji se odnose na oduzimanje vozačkih dozvola također smatrao da je postojala dovoljno bliska sadržajna i vremenska povezanost između postupaka iako su različita tijela u različitim postupcima koji su se odnosili na iste stvari (vožnja pod utjecajem alkohola ili prekoračenje dopuštene brzine kretanja) izrekla različite sankcije (kaznene sankcije i oduzimanje vozačkih dozvola) (*Nilsson protiv Švedske* (odl.); *Maszni protiv Rumunjske*, stavci 68-70). U tim je predmetima Sud zaključio da podnositelji nisu bili, protivno članku 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju, suđeni ili kažnjeni za djelo za koje su već ranije bili pravomoćno osuđeni te da nije postojalo dupliciranje postupaka. Primjerice, u predmetu *Boman protiv Finske* podnositelj je bio osuđen za prometni prekršaj zbog kojeg mu je privremeno bilo zabranjeno upravljanje vozilom. Nakon toga, u zasebnom postupku policija i upravni sudovi podnositelju su

produžili zabranu upravljanja vozilom. Sud je primijetio da je prethodna osuda podnositelja za prometni prekršaj bila pretpostavka za izricanje zabrane upravljanja vozilom u drugom postupku. Nadalje, Sud je smatrao da je odluka o izricanju dodatne zabrane, koja je bila donesena ubrzo nakon presude u kaznenom postupku, bila izravno utemeljena na konačnoj osuđujućoj presudi Okružnog suda za prometne prekršaje te stoga nije uključivala zasebno ispitivanje prekršaja ili ponašanja pred policijom. U skladu s tim, Sud je zaključio da su dva postupka bila sadržajno i vremenski neraskidivo povezana, te stoga čine jedinstveni postupak u smislu članka 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju (vidi također *Rivard protiv Švicarske* stavci 28-34).

46. Sud je u nekoliko predmeta protiv Finske i Švedske razmatrao porezne sankcije (*Häkka protiv Finske, Nykänen protiv Finske, Glantz protiv Finske, Rinas protiv Finske, Österlund protiv Finske, Kiiveri protiv Finske* i *Lucky Dev protiv Švedske*). U tim je predmetima Sud primijetio da su u Finskoj i Švedskoj kaznene i upravne sankcije izricala različita tijela, pri čemu nije postojala nikakva povezanost između postupaka: oba postupka slijedila su vlastiti tijek i pravomoćno su okončana neovisno jedan o drugome. Štoviše, Sud je primijetio da pri odlučivanju o sankciji sudovi odnosno tijela koja su provodila postupak nisu uzela u obzir sankcije izrečene u drugom postupku, niti je među nadležnim tijelima postojala ikakva interakcija. Nadalje, Sud je istaknuo da je obveza plaćanja dodatnog poreza bila izrečena nakon ispitivanja postupanja podnositelja i njihove odgovornosti u smislu relevantnog poreznog zakonodavstva, koje je bilo neovisno od ocjena provedenih u kaznenim postupcima. Zbog toga se ova situacija razlikuje od ranije spomenutih predmeta vezanih uz vozačke dozvole, u kojima su se odluke o oduzimanju vozačke dozvole izravno temeljile na očekivanoj ili pravomoćnoj osudi za prometni prekršaj i stoga nisu sadržavale zasebno ispitivanje prekršaja odnosno postupanja o kojem je riječ. Prema tome, Sud je zaključio da nije postojala bliska sadržajna i vremenska povezanost između kaznenih i poreznih postupaka.

47. Stoga se ovdje postavlja pitanje je li došlo do dupliciranja postupaka (*bis*). U presudi *A i B protiv Norveške* [VV] Sud je razmotrio norveški sustav dvojnih kaznenih i upravnih postupaka u slučajevima iznošenja netočnih informacija u poreznim prijavama. Sud je ovdje dodatno razvio načelo “dovoljno bliske sadržajne i vremenske povezanosti” između postupaka o kojima je riječ. Istaknuo je da je najsigurniji način osiguranja usklađenosti s člankom 4. Protokola br. 7 propisivanje jedinstvenog postupka u kojem je moguće povezati paralelne aspekte pravne regulative koja se odnosi na spornu aktivnost, na način da se različite potrebe društvenog odgovora na protupravno djelo mogu pokriti u okviru jednog jedinstvenog postupka. Ipak, članak 4. Protokola br. 7 ne isključuje provođenje dvaju postupaka (čak i do kraja) pod uvjetom da su ispunjeni određeni uvjeti. Tužena država mora uvjerljivo dokazati da su dva postupka o kojima je riječ bila “dovoljno blisko sadržajno i vremenski povezana” (stavak 130) na temelju nekoliko kriterija, koji uključuju sljedeća pitanja (stavak 132):

- jesu li različiti postupci usmjereni na ostvarenje komplementarnih svrha te stoga odgovaraju (ne samo *in abstracto*, već i *in concreto*) na različite aspekte konkretnog društveno neprihvatljivog ponašanja;
- je li dvojnost postupaka o kojima je riječ predvidljiva posljedica (u pravnom i praktičnom smislu) istog spornog ponašanja (*idem*);
- jesu li konkretni postupci provedeni na način da se, u najvećoj mogućoj mjeri, izbjegne dupliciranje prilikom prikupljanja i ocjene dokaza, poglavito kroz primjerenu interakciju između različitih nadležnih tijela kako bi se osiguralo da se činjenice utvrđene u jednom postupku koriste u drugom postupku;
- konačno, je li sankcija izrečena u postupku koji je prvi pravomoćno okončan uzeta u obzir u postupku koji je zadnji pravomoćno okončan kako bi se spriječilo da pojedinac na koncu mora snositi prekomjeran teret, a koji je rizik najmanje vjerojatan ako postoji sustav koji osigurava uračunavanje kazne izrečene u jednom postupku u kaznu izrečenu u drugom postupku (eng. *offsetting mechanism*) radi osiguranja proporcionalnosti ukupno izrečenih kazni.

Nadalje, Sud je naglasio da važan čimbenik predstavlja i to do koje mjere upravni postupci imaju karakteristike običnih kaznenih postupaka, uključujući i njihova stigmatizacijska obilježja. Sud je pojasnio da je izglednije da će kombinirani postupci ispuniti kriterije komplementarnosti i koherentnosti ako su sankcije koje mogu biti izrečene u postupku koji formalno nije klasificiran kao kazneni specifične upravo za ponašanje o kojem je riječ, te se stoga razlikuju od “stroge jezgre kaznenog prava” (stavak 133; vidi primjerice, *Velkov protiv Bugarske*, u kojem su predmetu kriteriji iz predmeta *A i B* bili primijenjeni u kontekstu huliganizma na

sportskim terenima; vidi također predmet *Goulandris i Vardinogianni protiv Grčke*, stavak 74, u kojem je Sud, za potrebe primjene kriterija "sadržajne povezanosti" ispitivao pojam "čvrste jezgre kaznenog prava" u kontekstu procjene jesu li dva postupka (upravni i kazneni) za nezakonitu izgradnju bili usmjereni na ostvarenje komplementarne svrhe).

Povrh toga, zahtjev vremenske povezanosti mora biti ispunjen čak i ako je sadržajna povezanost dovoljno jaka. Sud je smatrao da dva postupka ne moraju biti vođena simultano od početka do kraja jer državama treba omogućiti da postupke provode progresivno u slučajevima kada je takvo postupanje motivirano interesima učinkovitosti i pravilnog djelovanja pravosudnog sustava, koji su usmjereni na postizanje različitih društvenih svrha, pod uvjetom da se time podnositelju ne uzrokuje nerazmjerna šteta. Ipak, vremenska povezanost između postupaka mora biti dovoljno bliska da bi se pojedinca zaštitilo od neizvjesnosti, odugovlačenja i dugotrajnih postupaka, čak i ako nacionalni sustav osigurava „integrirani“ pristup razdvajanjem upravnih i kaznenih komponenti (stavak 134).

Primjenjujući navedena načela na činjenice ovih predmeta, Sud se zadovoljio postojanjem bliske sadržajne i vremenske povezanosti između dvaju postupaka zbog koje se moglo "smatrati da oni čine dio integriranog sustava sankcija u norveškom pravu" kojima se odgovara na propust davanja informacija u poreznim prijavama, unatoč tome što su podnositeljima različita tijela u odvojenim postupcima izrekla različite sankcije. Provođenje dvaju postupaka stoga nije imalo učinak dupliciranja postupaka, te nije došlo do povrede članka 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju (stavci 144-147 i 149-154).

48. Nasuprot tome, u predmetu *Johannesson i drugi protiv Islanda*, Sud je utvrdio da čak i onda kada dva postupka imaju komplementarne svrhe koje predstavljaju odgovor na propust poreznih obveznika da postupaju u skladu sa zakonskim obvezama koje se odnose na ispunjavanje poreznih prijava (stavak 51), nije bilo dovoljno bliske povezanosti između njih zbog ograničenog vremenskog preklapanja i, u pretežnom dijelu, neovisnog prikupljanja i ocjene dokaza (stavak 55). Posljedično, podnositelji su trpjeli neproporcionalan teret time što su bili suđeni i kažnjeni za isto ili u osnovi isto ponašanje od strane različitih tijela u dva različita postupka kojima je nedostajala potrebna povezanost.

49. Slično, u predmetu *Nodet protiv Francuske*, stavak 53, koji se odnosio na dva paralelna postupka (upravni i kazneni) zbog zlouporabe tržišta kapitala, Sud je uzeo u obzir da su oba postupka imala istu svrhu, a dokazi su, do određene mjere, prikupljeni neovisno o drugom postupku, što je dovelo do zaključka da među njima nije bilo dovoljno bliske sadržajne veze. Štoviše, Sud je utvrdio da među njima nije postojala ni dovoljno bliska vremenska povezanost. Prema tome, Sud je zaključio da je podnositelj trpio neproporcionalan teret zbog toga što je dva puta suđen i kažnjen za isto djelo.

50. U predmetu *Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavak 84, Sud je utvrdio da dva postupka – jedan pred javnim tužiteljem, a drugi pred nadležnim sudom – nisu bili kombinirani na integrirani način, tako da predstavljaju koherentnu cjelinu. Sud je uzeo u obzir sljedeće činjenice: podnositelj zahtjeva je u "oba" postupka proganjen zbog jednog kaznenog djela koje je bilo kažnjivo na temelju jedne zakonske odredbe; postupci i obje kazne nametnute podnositelju zahtjeva težili su istom cilju; "prvi" postupak je u cijelosti, kao i početni dio "drugog" postupka vodilo isto tijelo; u "oba" postupka izvedeni su isti dokazi; podnositelju su izrečene dvije kazne koje nisu uračunate jedna u drugu; "dva" postupka slijedila su jedan za drugim i niti u jednom trenutku nisu se preklapila.

51. Došavši do zaključka da postupci nisu bili kombinirani na integrirani način, tako da predstavljaju koherentnu cjelinu, Sud je smatrao da za utvrđivanje postojanja dvostrukog postupka (*bis*) u ovom predmetu, u smislu članka 4. Protokola br. 7, treba ispitati je li odluka u prvom postupku "pravomoćna" odluka o "oslobođenju ili osudi" podnositelja. Naglasio je da, u slučaju potvrdnog odgovora, treba utvrditi predstavlja li odluka kojom se "pravomoćna odluka" stavlja izvan snage odluku o obnovi postupka koja je u skladu s člankom 4. Protokola br. 7 (*Ibid.*, stavci 85-86).

52. U predmetu *Velkov protiv Bugarske*, stavci 78-79, Sud je utvrdio da ne postoji dovoljna sadržajna veza između upravnog i kaznenog postupka za sportski huliganizam zbog toga što sankcija izrečena u upravnom postupku nije uzeta u obzir pri odabiru sankcije u kaznenom postupku. Suprotno tome, u predmetu *Bajčić*

protiv Hrvatske, stavak 44, gdje u kontekstu podnositeljeve kaznene osude za izazivanje prometne nesreće sa smrtnom posljedicom kazneni sud nije uzeo u obzir kaznu izrečenu u prekršajnom postupku, Sud je smatrao da činjenica što kazneni sud nije izrijeком spomenuo sankciju izrečenu u prekršajnom postupku nije sama za sebe dovoljna za zaključak da postupci nisu sadržajno povezani. U tom je smislu Sud naglasio da gledajući zajedno izrečene kazne, one nisu premašile ono što je bilo strogo potrebno u odnosu na ozbiljnost počinjenih djela. Sud je smatrao da su sankcije bile komplementarne te je zaključio da podnositelj zahtjeva nije snosio prekomjeran teret.

53. U predmetu *Galović protiv Hrvatske*, stavci 113-124, Sud je prvi put primijenio načela utvrđena u presudi *A i B protiv Norveške*, koja se odnose na vođenje dvostrukog postupka u kontekstu obiteljskog nasilja. Uzeo je u obzir specifičan kontekst i dinamiku obiteljskog nasilja kada je utvrdio da su dva postupka (prekršajni postupak na temelju Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji za dva izdvojena incidenta i kazneni postupak na temelju Kaznenog zakona za kontinuirano nasilje u obitelji) dovoljno sadržajno i vremenski povezana. Utvrdio je da su ta dva postupka predstavljala koherentnu i proporcionalnu cjelinu, te da su omogućila da se i pojedinačni čini nasilja koje je počinio podnositelj zahtjeva i obrazac njegovog ponašanja sankcioniraju na učinkovit, razmjernan i odvraćajući način, čime nije ostvarena dvostrukost kažnjavanja koja bi bila u suprotnosti s člankom 4. Protokola br. 7.

B. Postoji li pravomoćna odluka

54. U članku 4. Protokola br. 7 navodi se da je cilj načela *ne bis in idem* zaštititi osobe koje su već "pravomoćno oslobođene ili osuđene". Pojašnjenje uz Protokol br. 7 navodi, u dijelu koji se odnosi na članak 4., da se "[n]ačelo uspostavljeno ovom odredbom primjenjuje samo nakon što je osoba pravomoćno oslobođena ili osuđena u skladu sa zakonom i kaznenim postupcima dotične države". Kako bi neka osoba mogla uživati zaštitu na temelju ovog članka, nije dovoljna pravomoćna odluka; pravomoćna odluka mora se odnositi na oslobođenje ili osudu te osobe. Dakle, u svakom slučaju Sud mora utvrditi je li došlo do oslobođenja ili osude. Ako utvrdi da jest, tada mora utvrditi je li odluka "pravomoćna" u smislu članka 4. Protokola br. 7 (*Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavci 88-89).

1. Postojanje "oslobođenja ili osude"

55. Kao što je pojašnjeno u predmetu *Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavci 95 i 97, da bi utvrdio predstavlja li određena odluka "oslobođenje" ili "osudu", Sud mora razmotriti stvaran sadržaj sporne odluke i ocijeniti njezine učinke na situaciju podnositelja zahtjeva. U tom smislu, sudjelovanje sudbene vlasti nije nužno za postojanje "odluke" a odluka o kojoj je riječ ne mora biti u obliku presude (vidi *Felix Guțu protiv Moldavije*, stavci 47-54, za primjenu ove prakse u kontekstu članka 6. stavka 2.)

56. Pozivajući se na tekst članka 4. Protokola br. 7, Sud je smatrao da namjerna izbor riječi "oslobođen ili osuđen" podrazumijeva da je "kaznena" odgovornost optuženika utvrđena nakon ocjene okolnosti predmeta, drugim riječima, da je odlučeno o meritumu predmeta. Kako bi moglo doći do takve ocjene, nužno je da tijelo koje donosi odluku ima, prema domaćem pravu, ovlast ispitivati i donositi odluke o meritumu predmeta. Tijelo mora proučiti ili ocijeniti dokaze u spisu te ocijeniti uključenost podnositelja u jedan ili sve događaje koji su doveli do intervencije istražnih tijela, sve s ciljem utvrđivanja postoji li kaznena odgovornost (*Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavak 97).

57. Utvrđenje da je izvršena ocjena okolnosti slučaja te optuženikove krivnje ili nedužnosti može biti pokrijepljeno napretkom u postupku u danom slučaju. Kada je kaznena istraga pokrenuta nakon što je podnesena kaznena prijava protiv dotične osobe, žrtva ispitana, dokazi prikupljeni i ocijenjeni od strane nadležnog tijela, a obrazložena odluka donesena na temelju tih dokaza, to će vjerojatno dovesti do utvrđenja da se odlučivalo o meritumu predmeta. Ako je nadležno tijelo izreklo kaznu koja je rezultat ponašanja dotične osobe, može se razumno smatrati da je nadležno tijelo prethodno provelo ocjenu okolnosti slučaja, uključujući i to je li ponašanje dotične osobe bilo zakonito (*Ibid.*, stavak 98).

58. U predmetu *Mihalache* (stavci 99-101) Sud se pozvao na činjenicu da je ured javnog tužitelja bio pozvan

sudjelovati u provođenju kaznenog sudovanja Javni tužitelj je nadležan istraživati navodne radnje podnositelja i o tome ispitivati svjedoke i osumnjičenika. Nakon toga, primijenio je mjerodavno domaće materijalno pravo, morao je ocijeniti jesu li ispunjeni uvjeti da se navodne radnje podnositelja okarakteriziraju kao kazneno djelo. Na temelju izvedenih dokaza, javni tužitelj je samostalno proveo ocjenu okolnosti predmeta, kako onih koje se odnose na podnositelja, tako i onih koje se odnose na određenu činjeničnu situaciju. Nakon provedbe te procjene, u skladu s ovlastima koje ima prema domaćem pravu, javni tužitelj je odlučio obustaviti postupak, izričući kaznu podnositelju koja je imala kaznenu i odvratajuću svrhu. Izrečena kazna postala je izvršna nakon isteka roka za žalbu prema domaćem pravu. U tim je okolnosti Sud utvrdio da je, neovisno o uključenosti sudbene vlasti, odluka javnog tužitelja predstavljala "osudu" u smislu članka 4. Protokola br. 7.

59. U predmetu *Smoković protiv Hrvatske* (odl.), stavci 43-45, Sud je smatrao da odluka kojom se okončava postupak protiv podnositelja zbog nastupa zastare ne predstavlja "osudu" niti "oslobođenje" u smislu članka 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju. Posebno je jasno da okončanje postupka nije predstavljalo "osudu". Što se tiče pitanja je li odluka predstavljala oslobođenje, Sud je uzeo u obzir sljedeće: odluka nije utemeljena na ispitivanju optužbi protiv podnositelja; ne temelji se na utvrđivanju činjenica važnih za odlučivanje o podnositeljevoj krivnji ili nedužnosti; ne uzima u obzir činjenice, okolnosti ili dokaze koji se odnose na navodne radnje, ne ocjenjuje ih, niti sadrži odluku o oslobođenju; ne predstavlja ocjenu podnositeljeve odgovornosti za sporno djelo, što uobičajeno prethodi oslobođenju.

2. "Pravomoćna" odluka

60. Cilj članka 4. Protokola 7 je zabraniti ponavljanje kaznenih postupaka (načelo *ne bis in idem*) koji su dovršeni "pravomoćnom" odlukom. Prema Pojašnjenju uz Protokol br. 7, koje se poziva na Europsku konvenciju o međunarodnoj valjanosti kaznenih presuda, odluka je pravomoćna ako je, u skladu s tradicionalnim izrazom, stekla snagu *res judicata*. To je slučaj onda kada je neopoziva, to jest, kad nema daljnjih redovnih pravnih lijekova na raspolaganju ili kad su stranke iskoristile sve takve pravne lijekove ili se njima nisu koristile u zakonskim rokovima (*Sergey Zolotukhin protiv Rusije* [VV], stavak 107). Odluke protiv kojih je dozvoljena redovna žalba isključene su iz dosega jamstava iz članka 4. Protokola br. 7 sve dok rok za podnošenje žalbe ne istekne (stavak 108). S druge strane, izvanredni pravni lijekovi kao što su zahtjev za obnovu postupka ili zahtjev za produljenje roka koji je istekao nisu od značaja za utvrđivanje je li postupak dovršen pravomoćnom odlukom. Iako ovi pravni lijekovi predstavljaju nastavak prvog dijela postupka, "pravomoćna" priroda odluke ne ovisi o tome jesu li oni iskorišteni (stavak 108).

61. U predmetu *Sundqvist protiv Finske* (odl.) Sud odluku javnog tužitelja da ne pokrene kazneni progon nije smatrao "pravomoćnom" odlukom, u svjetlu mjerodavnog domaćeg prava. U skladu s tim, naknadna odluka glavnog tužitelja da pokrene kazneni progon protiv podnositelja i osuda koja je uslijedila ne predstavljaju novi postupak koji bi potpao pod članak 4. Protokola br. 7. Sud je već utvrdio da kada javni tužitelj obustavi kazneni postupak, to ne predstavlja niti osudu, niti oslobođenje, te se stoga članak 4. Protokola br. 7 ne primjenjuje u takvoj situaciji (*Smirnova i Smirnova protiv Rusije* (odl.), *Harutyunyan protiv Armenije* (odl.), *Marguš protiv Hrvatske* [VV], stavak 120; vidi također o privremenom prisilnom smještaju u psihijatrijsku ustanovu koji je naložio javni tužitelj u *Horciag protiv Rumunjske* (odl.). Ova odredba nije primjenjiva ni na okončanje kaznenog postupka zbog oprosta za čine koji predstavljaju teška kršenja temeljnih prava, kao što su ratni zločini protiv civilnog stanovništva (*Marguš protiv Hrvatske* [VV], stavci 122- 141). Sud je smatrao da bi dodjeljivanje oprosta za ubijanje i zlostavljanje bilo u suprotnosti s obavezama države iz članaka 2. i 3. Konvencije. Napomenuo je da u međunarodnom pravu rastu tendencije prema kojima se dodjeljivanje oprosta za teška kršenja ljudskih prava smatra neprihvatljivim. Dakle, podnošenje nove optužnice protiv osobe koja je dobila oprost za takva djela ne ulazi u okvir članka 4. Protokola br. 7.

62. U predmetu *Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavak 115, Sud je još pojasnio svoju metodologiju prema kojoj ocjenjuje pravomoćnost odluke. Objasnio je da, pri utvrđivanju postojanja "redovnih" pravnih lijekova u pojedinom slučaju, za potrebe članka 4. Protokola br. 7, polazi od domaćeg prava i domaćeg postupka. Domaće pravo – i materijalno i procesno – mora zadovoljiti načelo pravne sigurnosti koje zahtijeva da doseg

pravnog lijeka, za potrebe članka 4. Protokola br. 7 bude jasno vremenski ograničen, kao i da postupak njegove primjene bude jasan onim strankama koje imaju pravo koristiti se tim pravnim lijekom. Drugim riječima, da bi načelo pravne sigurnosti, koje je neodvojivo od prava pojedinca da ne bude dva puta suđen ili kažnjen za isto djelo, bilo zadovoljeno, pravni lijek mora funkcionirati na način da bude jasno određen trenutak u kojem odluka postaje pravomoćna. Štoviše, uvjet vremenskog ograničenja koje mora zadovoljiti pravni lijek da bi se mogao smatrati "redovnim" implicitno je navedeno u tekstu Pojašnjenja, u kojem se navodi da je odluka neopoziva onda kada su stranke dozvolile da "rok" istekne bez korištenja određenog pravnog lijeka. Zakon koji bi jednoj od stranaka dao neograničeno diskrecijsko pravo da se koristi određenim pravnim lijekom, ili koji bi propisivao neravnopravne uvjete među strankama u pogledu mogućnosti podnošenja toga pravnog lijeka, bio bi suprotan načelu pravne sigurnosti.

63. U predmetu *Mihalache* (stavci 117-125), Sud je ispitivao situaciju u kojoj je viši ured javnog tužitelja imao mogućnost ispitati na vlastitu inicijativu, u kontekstu hijerarhijskog nadzora, meritum odluka koje donosi niži ured javnog tužitelja i ukinuti ih. Sud je smatrao da se mogućnost ponovnog otvaranja postupka i preispitivanja merituma odluke, bez postojanja ikakvog roka, ne može smatrati "redovnim pravnim lijekom", pa stoga ne utječe na pitanje pravomoćnosti odluke koju je donio niži ured javnog tužitelja.

64. Primijećeno je, u nekim predmetima koji se odnose na dva usporedno vođena postupka, da pitanje je li odluka "pravomoćna" ili nije može biti bespredmetno ako nema stvarnog dupliciranja postupaka nego je riječ o kombinaciji postupaka za koju se smatra da predstavlja integralnu cjelinu (*Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavak 82; *Johannesson i drugi protiv Islanda*, stavak 48). U predmetu *Johannesson i drugi protiv Islanda* Sud nije smatrao nužnim utvrditi je li prvi postupak – postupak u vezi s porezom – pravomoćno okončan, budući da ta okolnost nije utjecala na procjenu odnosa između spornih postupaka. Ipak, u predmetu *Nodet protiv Francuske*, stavak 46, Sud je smatrao bitnim utvrditi trenutak u kojem je jedan od postupaka pravomoćno okončan. Slično, u predmetu *Korneyeva protiv Rusije*, stavci 48 i 58, Sud je ispitivao pravomoćnost podnositeljeve ranije osude. Budući da je bilo jasno da se ne može smatrati da dva postupka čine cjelovit pravni odgovor na podnositeljevo ponašanje, Sud je smatrao važnim detaljnije ispitati pitanje pravomoćnosti prvog postupka i dupliciranje kaznenog progona.

C. Iznimke

Članak 4. stavak 2. Protokola br. 7

“...

2. Odredbe prethodnoga stavka ne sprječavaju ponovno razmatranje slučaja u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom dotične države ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja.

...”

Ključne riječi u bazi podataka HUDOC

Reopening of case (P7-4)
New or newly discovered facts (P7-4)
Fundamental defect in proceedings

65. Članak 4. stavak 2. Protokola br. 7 postavlja ograničenje za primjenu načela pravne sigurnosti u kaznenim stvarima. Zahtjevi pravne sigurnosti nisu apsolutni, a u kaznenim predmetima moraju biti ocijenjeni u svjetlu članka 4. stavka 2. Protokola br. 7 koji izričito dopušta državama ugovornicama da ponovno razmotre slučaj ako se pojave nove činjenice ili ako je otkrivena bitna povreda u prethodnom postupku (*Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavak 129).

66. Članak 4. Protokola 7 pravi jasnu razliku između ponovnog kaznenog progona ili suđenja, što je zabranjenom prvim stavkom tog članka, i ponovnog razmatranja slučaja u iznimnim okolnostima, što omogućuje njegov drugi stavak. Članak 4. stavak 2. Protokola br. 7 izričito predviđa mogućnost da se pojedinac kazneno progoni po istoj optužbi, u skladu s domaćim pravom, u slučajevima u kojima je postupak obnovljen zbog pojave novih dokaza ili zbog utvrđivanja bitnih povreda u prethodnom postupku.

67. U predmetu *Nikitin protiv Rusije* podnositelju je suđeno zbog izdaje špijunažom i teškom povredom odavanja službene tajne. Presudom Vrhovnog suda odluka o oslobođenju od optužbe postala je pravomoćna. Glavni javni tužitelj zatim je podnio zahtjev predsjedništvu Vrhovnog suda da preispita predmet u postupku nadzora (pozivao je na ponovnu ocjenu mjerodavnog prava, činjenica i dokaza u spisu i ponovnu istragu), koji je odbijen. Sud je utvrdio da nacionalno zakonodavstvo dozvoljava takvu reviziju zbog sudske povrede zakona ili postupka. S obzirom na to da bi revizija u postupku nadzora, da je bila dozvoljena, za krajnju posljedicu imala ukidanje svih odluka koje su sudovi ranije donijeli i donošenje nove odluke o kaznenoj optužbi, Sud je zauzeo stav da bi to predstavljalo neku vrstu obnove prvog postupka koja potpada pod opseg primjene članka 4. stavka 2. Protokola br. 7 (stavci 42-49; vidi također *Bratyakin protiv Rusije* (odl.); *Fadin protiv Rusije*, stavci 30-32; *Goncharovy protiv Rusije* (odl.); *Savinskiy protiv Ukrajine* (odl.); *Xheraj protiv Albanije*, stavci 71-74). Komisija je u svojoj odluci u predmetu *Korppoo protiv Finske* zauzela stav da članak 4. stavak 1. Protokola br. 7 ne sprječava policiju da nastavi istragu nakon oslobađajuće presude izrečene u odnosu na nekog osumnjičenika, kako bi javno tužiteljstvo imalo mogućnost ocijeniti treba li ponoviti postupak.

68. U predmetu *Kadusic protiv Švicarske* podnositelj je osuđen za različita kaznena djela i služio je zatvorsku kaznu. Nakon ponovne ocjene njegovog mentalnog stanja, domaći sud je naložio prisilni smještaj u terapijskoj ustanovi, odnosno, promijenio je sankciju nakon donošenja prve presude, a tijekom izdržavanja kazne, te je prekinuo izdržavanje kazne koju je podnositelj morao izdržati. Ova mjera temeljila se na teškoj duševnoj smetnji koja je već postojala, ali nije dijagnosticirana u vrijeme donošenja presude. Sud je ocijenio da ovom mjerom nije prekršen članak 4. Protokola 7. Domaća tijela razmotrila su novu procjenu mentalnog stanja podnositelja zahtjeva kao novootkrivenu okolnost i izmijenila su izvornu presudu primjenjujući analogno odredbe o reviziji. Sud je primijetio da podnositelj zahtjeva nije obrazložio u kojem smislu obnova postupka nije bila "u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom tužene države" (stavak 85).

69. U predmetu *W.A. protiv Švicarske*, (koji se odnosi na preventivni istražni zatvor koji je podnositelju zahtjeva određen u obnovljenom postupku, a zbog podnositeljevog metalnog zdravlja i opasnosti od ponavljanja djela), Sud je pojasnio da "obnova postupka", u smislu članka 4. stavka 2. Protokola br. 7 obično dovodi do toga da izvorna presuda bude stavljena izvan snage, a o kaznenoj optužbi se ponovno odlučuje novom odlukom. Dakle, u okolnostima kada se za obnovu postupka ne zahtijevaju nikakvi novi elementi koji utječu na prirodu kaznenih djela koje je počinio podnositelj, ili na opseg njegove krivnje, i kada se ne donosi nova odluka o kaznenoj optužbi, ne može se govoriti o "obnovi" u smislu članka 4. stavka 2. Protokola br. 7, pa time nova kazna za ista kaznena djela dovodi do povrede članka 4. Protokola br. 7 (*ibid.*, stavci 71-72; vidi također stavak 42 u pogledu odnosa između članka 5. stavka 1. i potrebne uzročne veze između inicijalne osude i novog istražnog zatvora određenog u ponovljenom postupku).

70. U predmetu *Mihalache protiv Rumunjske* [VV], stavci 131-133, Sud je pojasnio koncept novih i novootkrivenih činjenica i otkrivanja bitnih povreda u ranijem postupku. Objasnio je da su to alternativni, a ne kumulativni uvjeti.

71. Okolnosti u vezi nekog predmeta koje postoje tijekom suđenja, ali su ostale skrivene sucu, a postale su poznate tek nakon suđenja su "novootkrivene". Okolnosti u vezi nekog predmeta koje se pojave tek nakon suđenja su "nove". Nadalje, pojam "nove ili novootkrivene činjenice" uključuje i nove dokaze koje se odnose na činjenice koje postoje od ranije.

72. Koncept "bitnih povreda" u smislu članka 4. Stavka 2. Protokola br. 7 sugerira da samo ozbiljne povrede procesnih prava koja teško narušavaju poštenost ranijeg postupka mogu poslužiti kao osnova za obnovu postupka na štetu optuženika, kada je oslobođen ili kažnjen za djelo koje je blaže od onoga za koje je trebao biti osuđen na temelju mjerodavnog prava. S tim u vezi, u takvim slučajevima, ponovna ocjena dokaza u spisu od strane javnog tužitelja ili višeg suda neće sama za sebe ispuniti taj uvjet. Međutim, u slučajevima u kojima

je optuženik proglašen krivim, a obnova postupka bi mogla biti u njegovu korist, članak 4. Protokola br. 7 ne sprječava obnovu postupka u korist osuđene osobe, niti druge izmjene presude u korist osuđene osobe. U takvim situacijama, dakle, priroda bitne povrede postupka mora prvenstveno uključivati ocjenu jesu li povrijeđena prava obrane, jer je to smetnja za pravilno djelovanje pravosudnog sustava.

73. Konačno, Sud je objasnio da u svim slučajevima razlozi za obnovu postupka moraju, prema članku 4. stavku 2. Protokola br. 7, biti takvi da "utječu na ishod postupka", bilo u korist ili na štetu okrivljenika.

74. Primjenjujući gore navedena načela, u predmetu *Mihalache* (stavci 134-138), Sud nije prihvatio tvrdnju Vlade da se potreba usklađivanja prakse javnih tužitelja može podvesti pod izvanredne okolnosti navedene u članku 4. stavku 2. Protokola br. 7, niti je smatrao da se drugačija ocjena činjenica na temelju mjerodavnog prava može smatrati "bitnom povredom" u ranijem postupku (vidi također *Stăvilă protiv Rumunjske*, stavci 88-102).

75. U predmetu *Sabalić protiv Hrvatske*, stavak 114, Sud je smatrao (u kontekstu ispitivanja manjkavog postupanja koje nije bilo u skladu s procesnim obvezama na temelju članaka 3. i 14. Konvencije u predmetu koji se odnosi na homofobno nasilje) da su i propust da se istraži mržnja kao motiv za nasilje i propust da se takvi motivi uzmu u obzir prilikom određivanja kazne za zločine iz mržnje doveli do "bitnih povreda" u postupku u smislu članka 4. stavka 2. Protokola br. 7, zbog čega je dozvoljena obnova postupka na štetu okrivljenika. U takvim okolnostima, načelo *ne bis in idem* ne može predstavljati pravnu zapreku da se predmet preispita u skladu s konvencijskim standardima.

Popis citiranih odluka

Sudska praksa navedena u ovom Vodiču odnosi se na presude ili odluke koje je donio Europski sud za ljudska prava te na odluke i izvješća Europske komisije za ljudska prava.

Ako nije drugačije naznačeno, sva upućivanja odnose se na presude o osnovanosti koje je donijelo vijeće Suda. Kratica „(odl.)” znači da se navođenje odnosi na odluku Suda, a „[VV]” da je predmet bio pred velikim vijećem.

Hiperveze na predmete navedene u elektroničkoj inačici Vodiča upućuju na bazu podataka HUDOC (<<http://hudoc.echr.coe.int>>) koja omogućuje pristup sudskoj praksi Suda (u presude i odluke Velikog vijeća, vijeća i odbora, predmete o kojima je dostavljena obavijest, savjetodavna mišljenja i pravne sažetke iz Informativne bilješke o sudskoj praksi) te Komisije (odluke i izvješća) te na rezolucije Odbora ministara.

Sud svoje presude i odluke donosi na engleskom i/ili francuskom, svoja dva službena jezika. HUDOC sadrži i prijevode mnogih važnih predmeta na više od trideset neslužbenih jezika te poveznice na oko stotinu online zbirki prakse Suda koje su izradile treće strane.

—A—

A i B protiv Norveške [GC], br. 24130/11 i 29758/11, 15. studeni 2016.
Amrollahi protiv Danske (odl.), br. 56811/00, 28. lipnja 2001.

—B—

Bajčić protiv Hrvatske, br. 67334/13, 8. listopada 2020.
Banfield protiv Ujedinjene Kraljevine (odl.), br. 6223/04, 18. listopada 2005.
Blokker protiv Nizozemske (odl.), br. 45282/99, 7. studeni 2000.
Bratyakin protiv Rusije (odl.), br. 72776/01, 9. ožujka 2006.
Boman protiv Finske, br. 41604/11, 17. veljače 2015.

—C—

Carlberg protiv Švedske (odl.), br. 9631/04, 27. siječnja 2009.

—D—

Davydov protiv Estonije (odl.), br. 16387/03, 31. svibnja 2005.
Demel protiv Austrije, br. 30993/96, odluka Komisije od 16. travnja 1998.

—E—

Engel i drugi protiv Nizozemske, 8. lipnja 1976., Serija A br. 22

—F—

Fadin protiv Rusije, br. 58079/00, 27. srpnja 2006.
Felix Guțu protiv Moldavije, br. 13112/07, 20. listopada 2020.
Franz Fischer protiv Austrije, br. 37950/97, 29. svibnja 2001.

—G—

Galović protiv Hrvatske, br. 45512/11, 31. kolovoza 2021.
Garaudy protiv Francuske (odl.), br. 65831/01, 24. lipnja 2003.
Gestra protiv Italije, br. 21072/92, odluka Komisije od 16. siječnja 1995.
Ghoumid i drugi protiv Francuske, br. 52273/16 i 4 druga, 25. lipnja 2020. *Glantz protiv Finske*, br. 37394/11, 20. svibnja 2014.

Goncharovy protiv Rusije (odl.), br. 77989/01, 27. studeni 2008.
Gouliris i Vardinogianni protiv Grčke, br. 1735/13, 16. lipnja 2022. *Gradinger protiv Austrije*, 23 listopada 1995., Serija A br. 328-C
Grie Stevens i drugi protiv Italije, br. 18640/10 i 4 druga, 4. ožujka 2014.

—H—

Hangl protiv Austrije (odl.), br. 38716/97, 20. ožujka 2001.
Häkkä protiv Finske, br. 758/11, 20. svibnja 2014.
Harutyunyan protiv Armenije (odl.), br. 34334/04, 7. prosinca 2006.
Horciag protiv Rumunjske (odl.), br. 70982/01, 15. ožujka 2005.

—J—

Johannesson i drugi protiv Islanda, br. 22007/11, 18. svibnja 2017.
Jussila protiv Finske [VV], br. 73053/01, ECHR 2006-XIV

—K—

Kadusic protiv Švicarske, br. 43977/13, 9. siječnja 2018.
Khodorkovskiy i Lebedev protiv Rusije (br.2), br. 42757/07 i 51111/07, 14. siječnja 2020.
Kiiveri protiv Finske, br. 53753/12, 10. veljače 2015.
Klein protiv Austrije (odl.), br. 57028/00, 4. svibnja 2006.
Korppoo protiv Finske, br. 19341/92, odluka Komisije od 17. svibnja 1995.
Korneyeva protiv Rusije, br. 72051/17, 8. listopada 2019.
Kremzow protiv Austrije, br. 16417/90, odluka Komisije od 7. studenog 1990.
Krombach protiv Francuske, br. 67521/14, 20. veljače 2018.
Kurdov i Ivanov protiv Bugarske, br. 16137/04, 31. svibnja 2011.

—L—

Lucky Dev protiv Švedske, br. 7356/10, 27. studeni 2014.
Lusch protiv Austrije (odl.), br. 37075/97, 21. studeni 2000.

—M—

Manasson protiv Švedske (odl.), br. 41265/98, 8. travnja 2003.
Maresti protiv Hrvatske, br. 55759/07, 25. lipnja 2009.
Marguš protiv Hrvatske [VV], br. 4455/10, ECHR 2014 (izvatci) *Maszni protiv Rumunjske*, br. 59892/00, 21. rujna 2006. *Matijašić protiv Hrvatske* (odl.), br. 38771/15, 8. lipnja 2021. *Mihalache protiv Rumunjske* [VV], br. 54012/10, 8. srpnja 2019.
Muslija protiv Bosne i Hercegovine, br. 32042/11, 14. siječnja 2014.

—N—

Nicolae Virgiliu Tănase protiv Rumunjske [VV], br. 41720/13, 25. lipnja 2019.
Nikitin protiv Rusije, br. 50178/99, 20. srpnja 2004.
Nilsson protiv Švedske (odl.), br. 73661/01, ECHR 2005-XIII
Nodet protiv Francuske, br. 47342/14, 6. lipnja 2019.
Nykänen protiv Finske, br. 11828/11, 20. svibnja 2014.

—O—

Oliveira protiv Švicarske, 30. srpnja 1998., *Izvještaji o presudama i odlukama 1998.- V*
Österlund protiv Finske, br. 53197/13, 10. veljače 2015.
Öztürk protiv Njemačke, 21. veljače 1984., Serija A br. 73

—P—

Paksas protiv Litve [VV], br. 34932/04, ECHR 2011 (izvadci) *Palmén protiv Švedske* (odl.), br. 38292/15, 22. ožujka 2016. *Pirttimäki protiv Finske*, br. 35232/11, 20. svibnja 2014.
Prina protiv Rumunjske (odl.), br. 37697/13, 8. rujna 2020.

—R—

Ramda protiv Francuske, br. 78477/11, 19. prosinca 2017.
Rinas protiv Finske, br. 17039/13, 27. siječnja 2015.
Rivard protiv Švicarske, br. 21563/12, 4. listopada 2016.
Rosenquist protiv Sweden (odl.), br. 60619/00, 14. rujna 2004.
Ruotsalainen protiv Finske, br. 13079/03, 16. lipnja 2009.

—S—

Sabalić protiv Hrvatske, br. 50231/13, 14. siječnja 2021.
Sarria protiv Poljske (odl.), br. 80564/12, 13. listopada 2015.
Savinskiy protiv Ukrajine (odl.), br. 6965/02, 31. svibnja 2005.
Seražin protiv Hrvatske (odl.), br. 19120/15, 9. listopada 2018.
Sergey Zolotukhin protiv Rusije [VV], br. 14939/03, ECHR 2009.
Shibendra Dev protiv Švedske (odl.), br. 7362/10, 21. listopada 2014.
Smirnova i Smirnova protiv Rusije (odl.), br. 46133/99 i 48183/99, 3. listopada 2002.
Smoković protiv Hrvatske (odl.), br. 57849/12, 12. studeni 2019.
Stävila protiv Rumunjske, br. 23126/16, 1. ožujka 2022.
Storbråten protiv Norveške (odl.), br. 12277/04, 1. veljače 2007.
Sundqvist protiv Finske (odl.), br. 75602/01, 22. studeni 2005.

—T—

Timofeyev i Postupkin protiv Rusije, br. 45431/14 i 22769/15, 19. siječnja 2021.
Tomasović protiv Hrvatske, br. 53785/09, 18. listopada 2011.
Toth protiv Hrvatske (odl.), br. 49635/10, 6. studeni 2012.
Tsonyo Tsonev protiv Bugarske (br. 2), br. 2376/03, 14. siječnja 2010.

—V—

Velkov protiv Bugarske, br. 34503/10, 21. srpnja 2020.

—W—

W.A. protiv Švicarske, br. 38958/16, 2. studeni 2021.

—X—

Xheraj protiv Albanije, br. 37959/02, 29. srpnja 2008.

—Z—

Zigarella protiv Italije (odl.), br. 48154/99, ECHR 2002-IX (izvatci)